

Bērnu aizsardzības
centrs

Bērnu agresīvas uzvedības risināšanas vadlīnijas pirmsskolas izglītības iestādēs

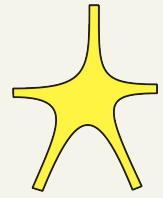
Bērnu labbūtības veicināšanas departaments

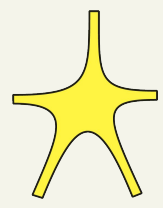
Ako Kārlis Cekulis,

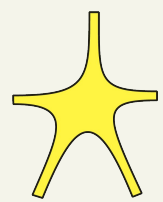
Annija Deglava

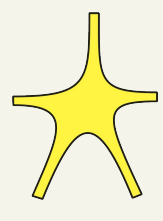
2026

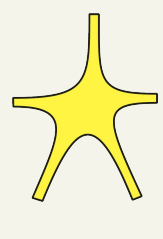
Šodien runāsim par:

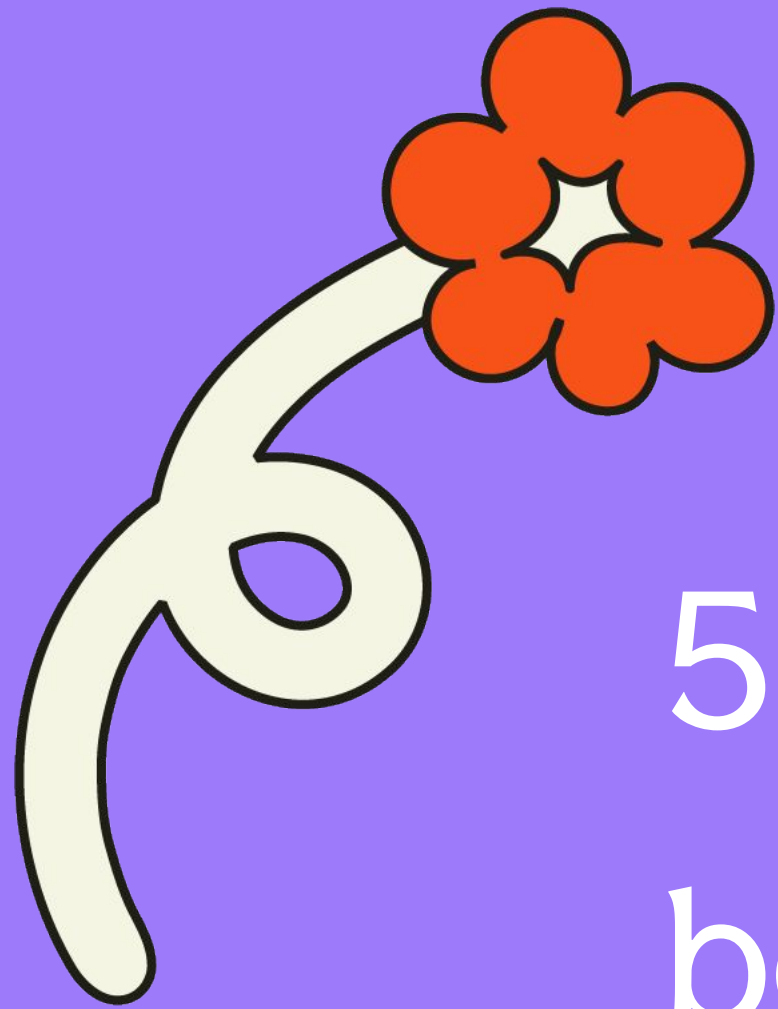
 Atpazīšanu
Kā atšķirt nepiemērotu uzvedību, agresīvu uzvedību un uzvedības traucējumus?

 Prevenci
Kas ietekmē bērna uzvedību un ko varam darīt vēl pirms incidenta?

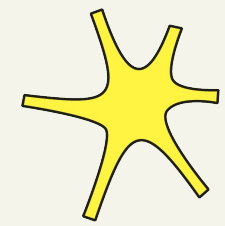
 Rīcību
Ko darīt agresīvas uzvedības epizodes laikā un pēc tās?

 Bērna aizsardzību
Kad bērna uzvedība var liecināt par iespējamu vardarbību?

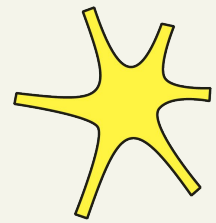
 Sadarbību
Kā iesaistīt vecākus un kad nepieciešami citi speciālisti vai institūcijas?

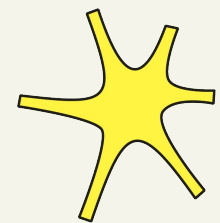
5 gadus vecs bērns pagrūž otru
bērnū, jo viņš paņēmis rotaļlietu.
Vai tā ir vardarbība?

Nepiemērota uzvedība

Agresīva uzvedība

Uzvedības traucējumi

Nepiemērota uzvedība

Uzvedība, kas konkrētajā situācijā nav piemērota, bet parādās epizodiski un bieži saistīta ar bērna vecumposmu, nogurumu, stresu vai spēcīgām emocijām.

- Īslaicīga un situatīva;
- Reaģē uz pedagoģisku vadību un robežu noteikšanu;
- Atbilst bērna attīstības posmam, īpaši stresa situācijās;

- Nerada būtisku kaitējumu sev vai citiem;
- Ilgstoši neietekmē bērna spēju funkcionēt grupā vai ģimenē.

Raudāšana, kad bērns
nesaņem kāroto mantu

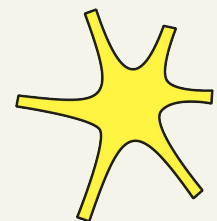
Pārmērīga aktivitāte
dienas beigās

Nepiemērota
uzvedība

Spītēšanās,
atteikšanās izpildīt
pieaugušā prasību

Greizsirdība
pret brāli vai māsu.

Agresīva uzvedība

Fiziska vai verbāla rīcība, kas rada vai var radīt apdraudējumu pašam bērnam vai citiem.

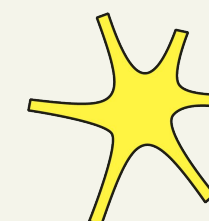
Izpaužas fiziski (sišana, grūstīšanās) vai verbāli (kliegšana, lamāšanās)

Bieži saistīta ar frustrāciju, trauksmi vai grūtībām regulēt emocijas

Var būt vērsta pret citiem vai pret sevi

Var būt pēkšņa vai uzkrāta dusmu reakcija

Pēc epizodes bērns bieži izjūt nožēlu vai vainas sajūtu

Sišana, grūstīšanās,
kniebšana vai speršana
citiem

Kliegšana, lamāšanās vai
apvainojumi

Priekšmetu mētāšana
dusmu brīdī

Agresīva uzvedība

Dusmu lēkmes, kad
bērns jūtas neizprasts
vai ierobežots

Pašsavainojoša rīcība (sišana
sev pa galvu, pirkstu
graušana)

Uzvedības traucējumi

Atkārtotas, noturīgas un intensīvas uzvedības grūtības, kas būtiski ietekmē bērna funkcionēšanu, attiecības ar citiem un iekļaušanos pirmsskolas vidē.

Pastāvīgi un sistemātiski

Nepakļaujas ierastajām
audzināšanas
metodēm

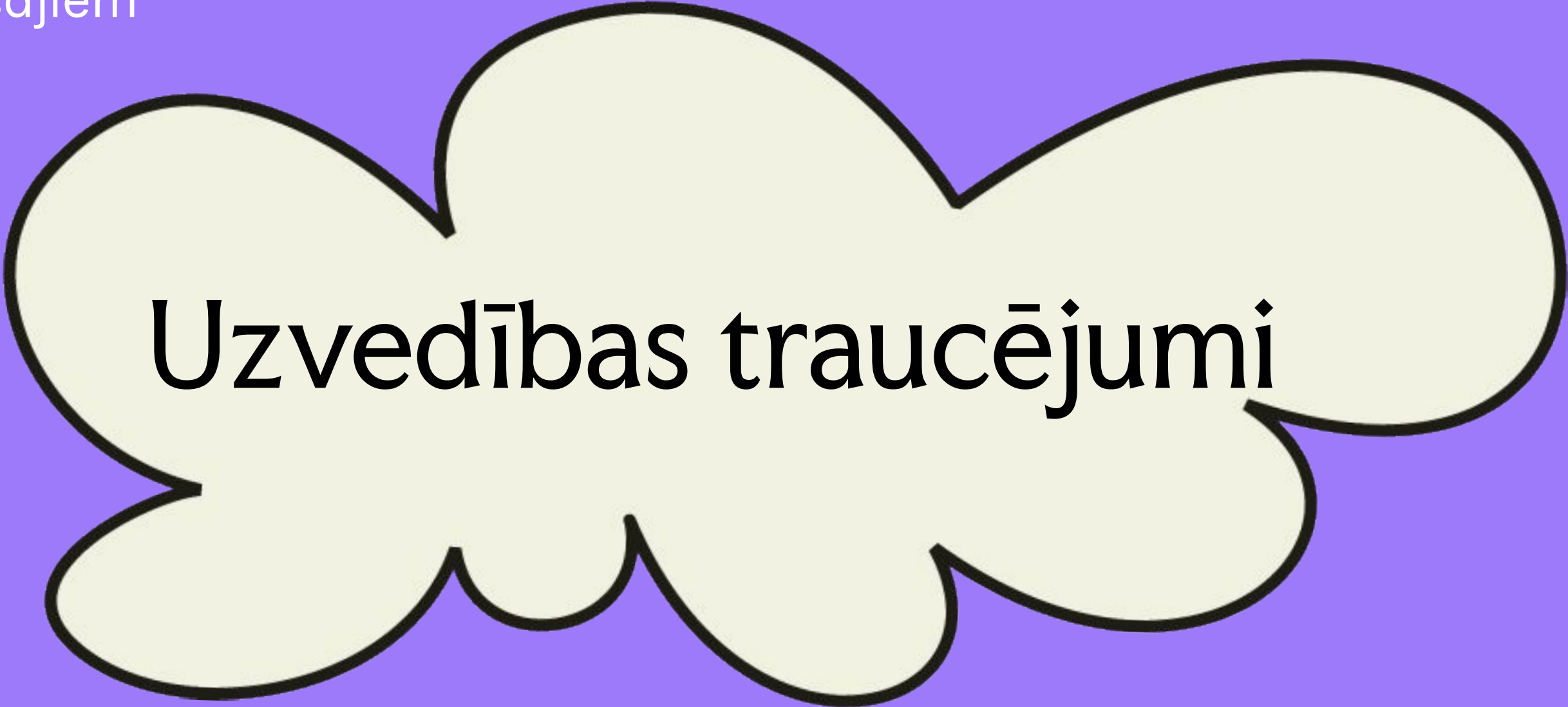
Neatbilst bērna
vecumposma
attīstības līmenim

Negatīvi ietekmē sociālo
un emocionālo
funkcionēšanu, iekļaušanos
pirmsskolas vidē

Regulāra agresija
pret vienaudžiem
vai pieaugušajiem

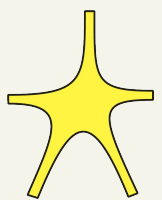
Apzināta mantu bojāšana
vai zādzības

Uzvedības traucējumi

Atkārtota melošana,
manipulācijas,
antisociāla uzvedība

Klaja autoritāšu ignorēšana
vai izaicināšana

Riska un aizsargājošie faktori

Bērns

Emociju regulācijas prasmes

Impulsivitāte

Komunikācijas un sociālās prasmes

Ģimene

Attiecības ar vecākiem

Emocionālais atbalsts

Robežas un noteikumi

Pirmsskola

Attiecības ar pedagogu/citiem bērniem

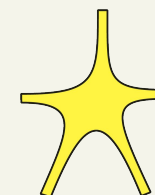
Grupas vide

Pedagogu un vecāku sadarbība

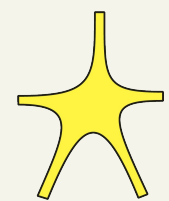
Piemēram:

Attiecības ģimenē: emocionāli distancētas, nekonsekventas → riska faktors

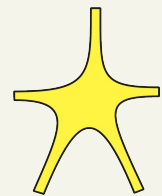
Drošas un stabilas → aizsargājošs faktors

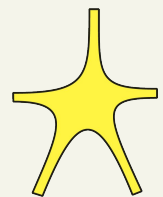
Ko varam ietekmēt pirmsskolā?

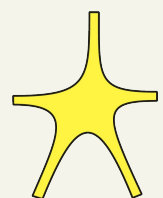
Nodrošināt drošu un paredzamu vidi ar skaidriem noteikumiem un robežām;

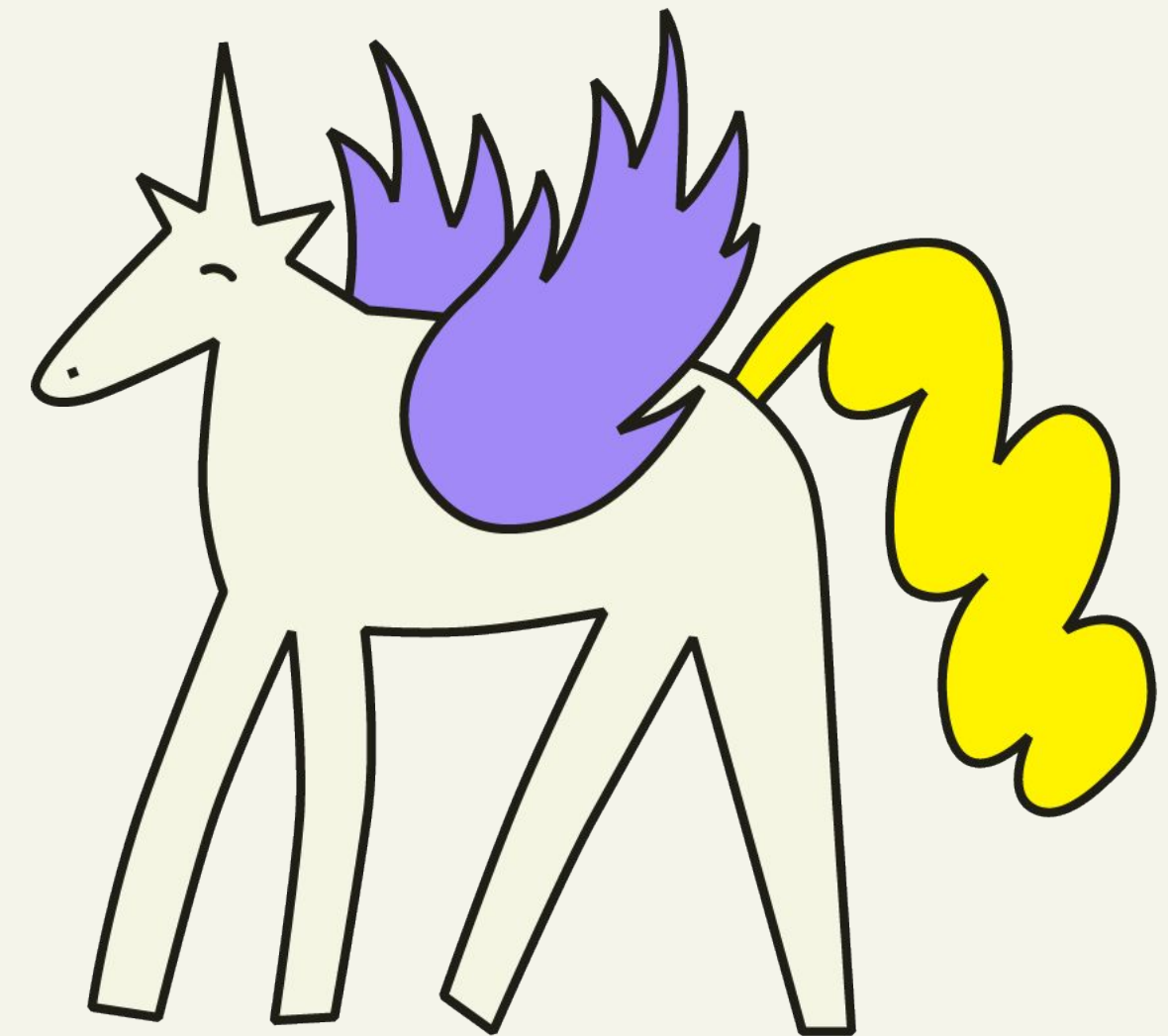
Veicināt cieņpilnas attiecības grupā, izmantojot pozitīvās uzvedības stratēģijas;

Iesaistīt bērnus lomu spēlēs un aktivitātēs, kas attīsta sadarbību un empātiju;

Savlaicīgi reaģēt uz izstumšanu un konfliktiem.

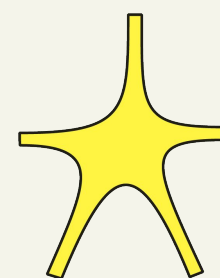

Nevar novērst visus riska faktorus, bet var stiprināt aizsargājošos faktorus bērna ikdienā.

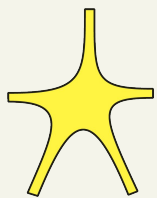
Būtiski uzsākt darbu vēl pirms
incidentiem!

4 gadus vecs bērns pārejas laikā no
brīvās rotaļas uz nodarbību sāk kliegt,
grūst citus bērnus un mest mantas

Ko varētu izmainīt vidē, pirms mēģināt izmainīt bērnu?

Vide

Skaidri noteikumi

Paredzama ikdiena

Drošība un robežas

Prasmes

Emociju atpazīšana

Pašregulācija

Sadarbība un empātija

Attiecības

Cieņpilna komunikācija

Sadarbība ar vecākiem

Vienota pieaugušo
pieeja

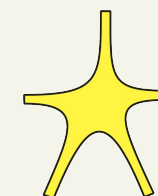
Pamanīšana

Agrīna izmaiņu
pamanīšana

Meklējam cēloni

Atbalstām

Prevence ir šo faktoru veidošana tā, lai bērns varētu uzvesties veiksmīgāk.

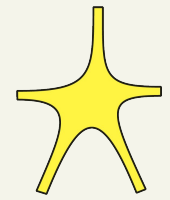

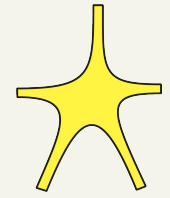
Bet ko darīt, ja ar to nepietiek?

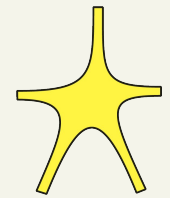
Pamatprincipi

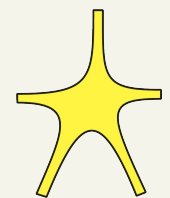
Bērna drošība ir prioritāte

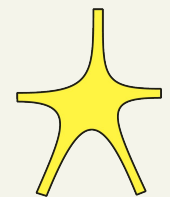
Reaģē mierīgi, konsekventi un profesionāli

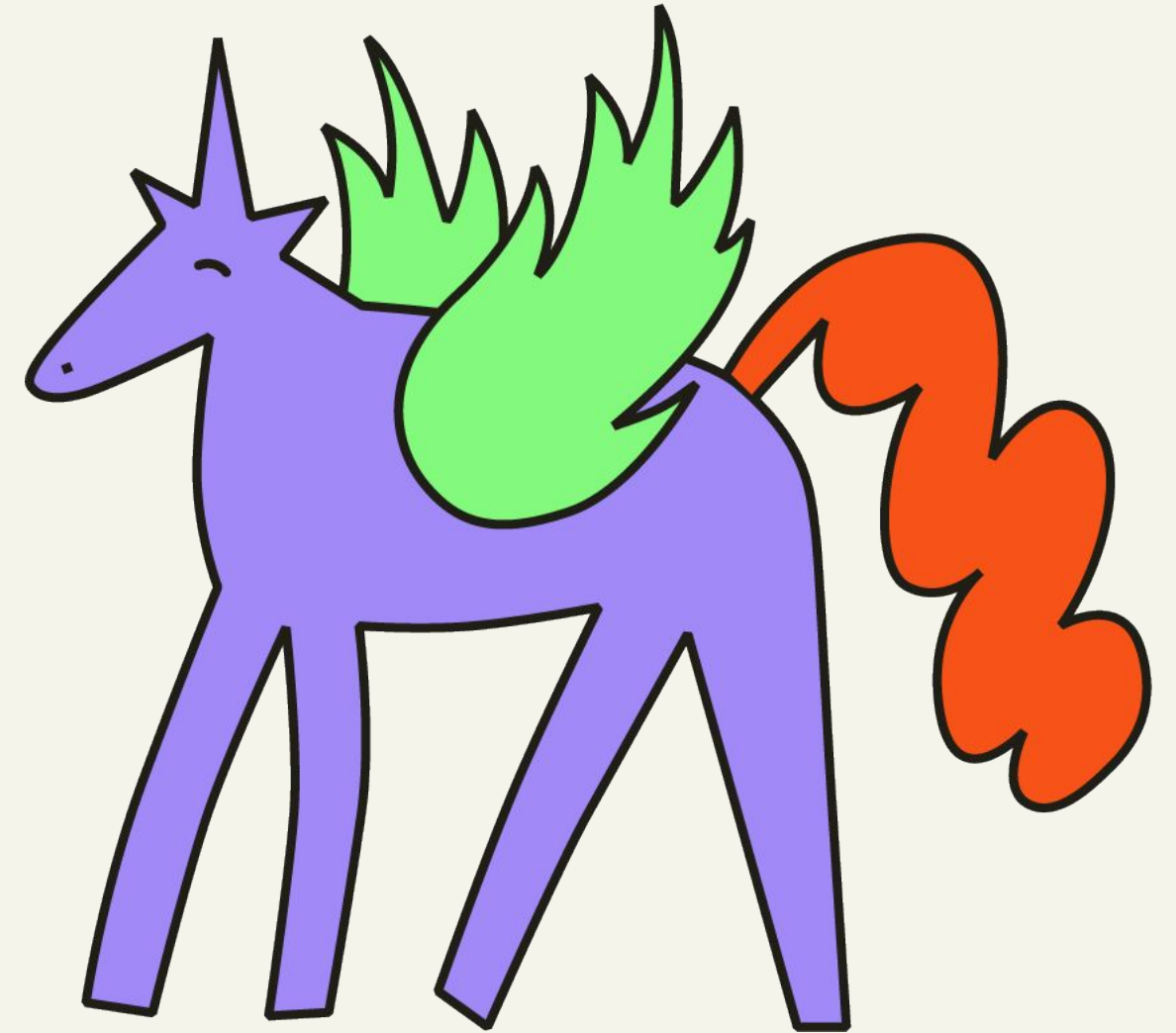
Vērtē uzvedību, nevis bērna personību

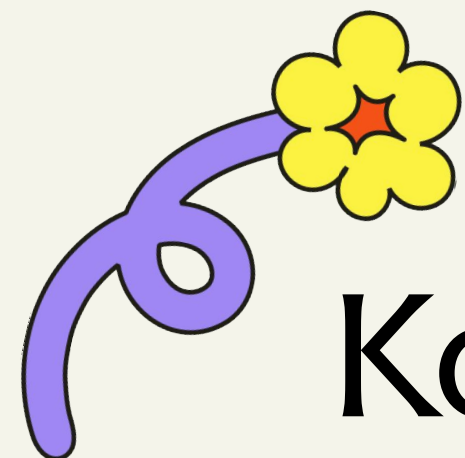

Dokumentē faktus, ne interpretācijas

Ja ir aizdomas par vardarbību – ziņo.
Tas ir pienākums, nevis izvēle.

Ko darīt, kad bērns apdraud citus?

Drošība:

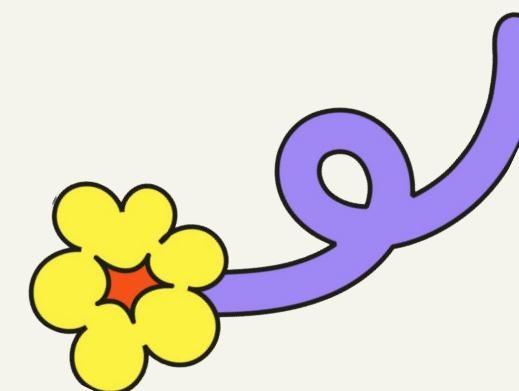
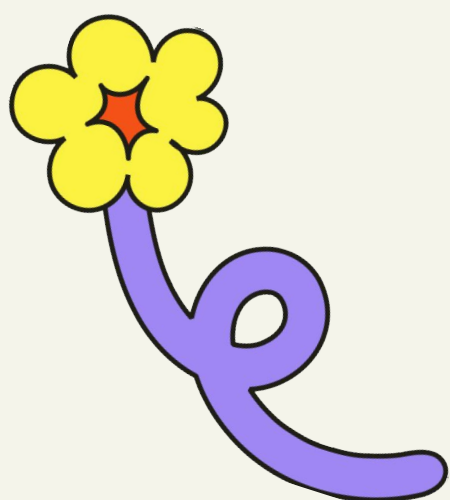
- atdali iesaistītos bērnus;
- liedz piekļuvi bīstamiem priekšmetiem;
- nodrošini uzraudzību.

Saglabā mierīgu balsi un izmanto īsas frāzes:

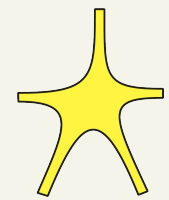
- “Es redzu, ka esi dusmīgs”;
- “Tagad apstājamies”;
- “Es tev palīdzēšu”.

Nepazemo un nekliedz.

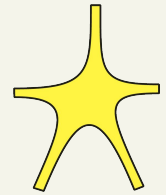
Neatstāj bērnu vienu, kad bērns piedzīvo intensīvas emocijas.

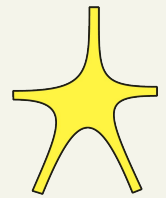
Situācija ir deeskalēta. Ko tālāk?

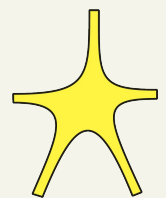
Noskaidro notikušo (bez apsūdzēšanas);

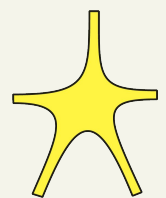
Palīdzi nosaukt emocijas;

Pārrunā vai izspēlē alternatīvu rīcību;

Fiksē situāciju rakstiski (datums, laiks, iesaistītie, objektīvs apraksts).

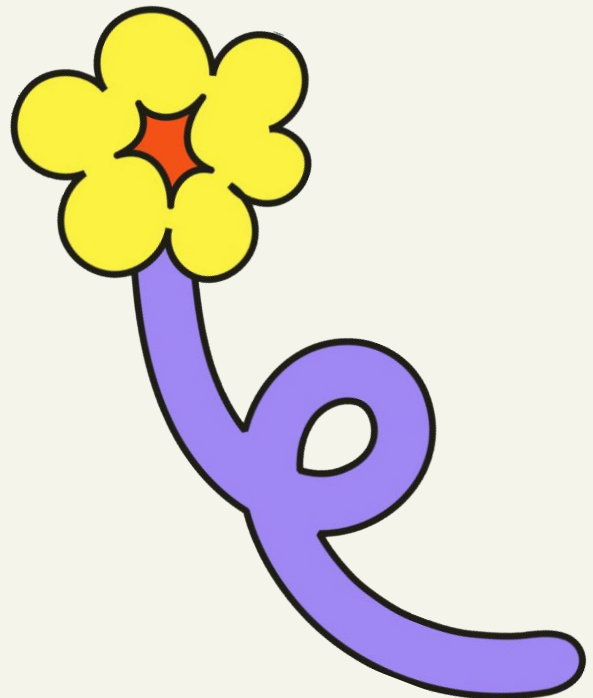

Vēro turpmāko dinamiku un izvērtē, vai nepieciešams papildu atbalsts.

1. LĪMENIS – NOVĒROJUMS UN SĀKOTNĒJĀ RĪCĪBA

5 gadus vecais Emīls rotaļas laikā sadusmojas, kad cits bērns paņem viņa rotaļlietu. Emīls sāk skaļi kliegt, pagrūž otru bērnu un atsakās turpināt rotaļu.

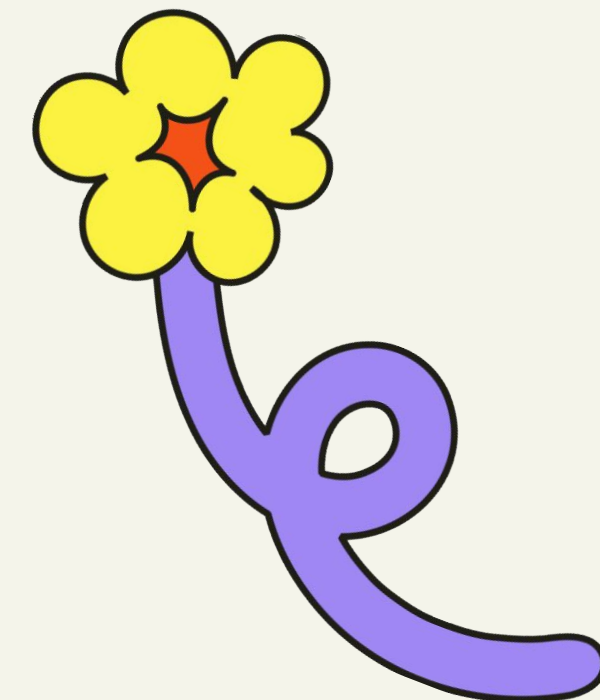

Novērojums un risinājums

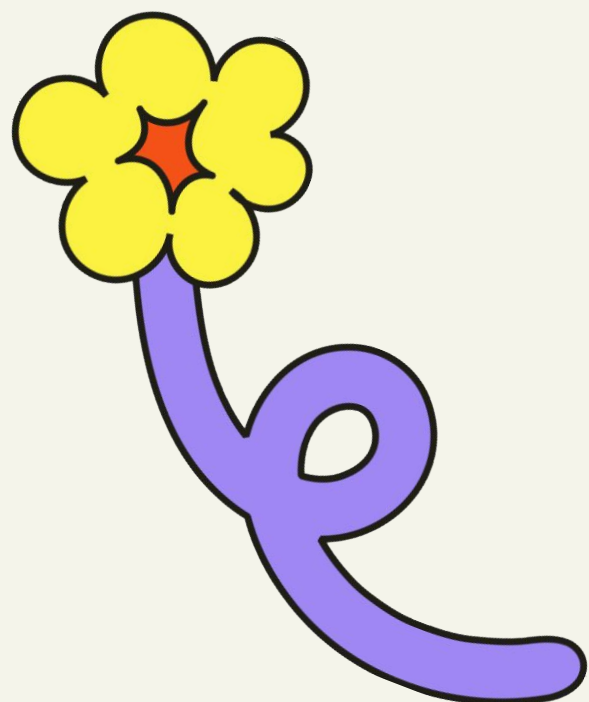
Mērķis: savlaicīgi identificēt problēmu un novērst nepiemērotas uzvedības atkārtotošanos.

1. Novēro bērna uzvedību, fiksē novirzes no ierastās uzvedības un, ja nepieciešams, apraksti situāciju.
2. Nodrošini bērna un citu personu drošību, reaģējot mierīgi un konsekventi.
3. Analizē notikušo, noskaidro iespējamās cēloņus un sniedz bērnam emocionālu atbalstu.
4. Informē bērna vecākus par novēroto un vienojies par kopīgiem rīcības soļiem.
5. Ja nepieciešams, konsultējies ar iestādes atbalsta personālu (piemēram, psihologu, speciālo pedagogu).

2. LĪMENIS – VADĪBAS IESAISTE

Emīls pēdējo nedēļu laikā arvien biežāk reaģē ar sišanu, kniebšanu, kliegšanu un priekšmetu mešanu. Vienā no situācijām tiek savainots grupas biedrs. Pedagogs jau ir izmēģinājis vairākus atbalsta paņēmienus un sadarbojies ar vecākiem, taču uzvedība turpina atkārtoties.

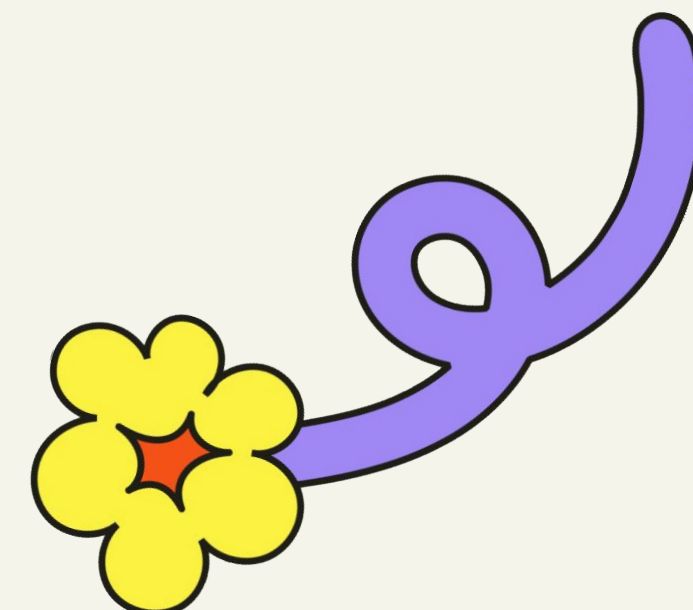
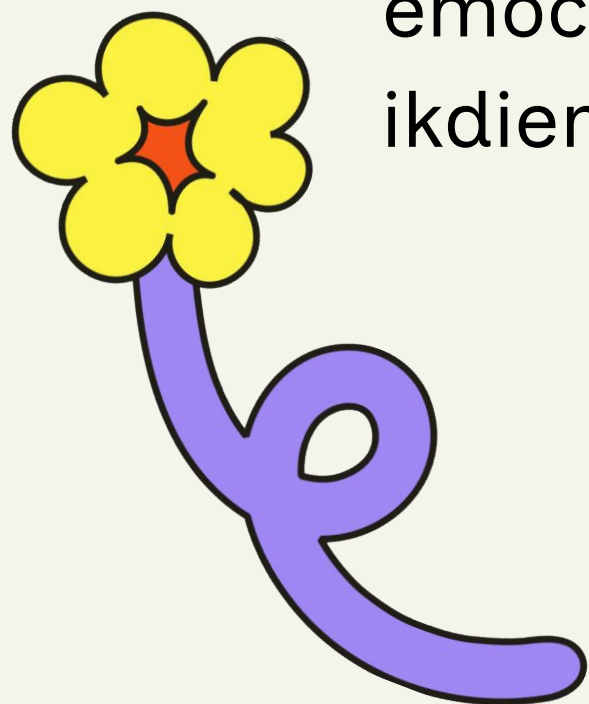
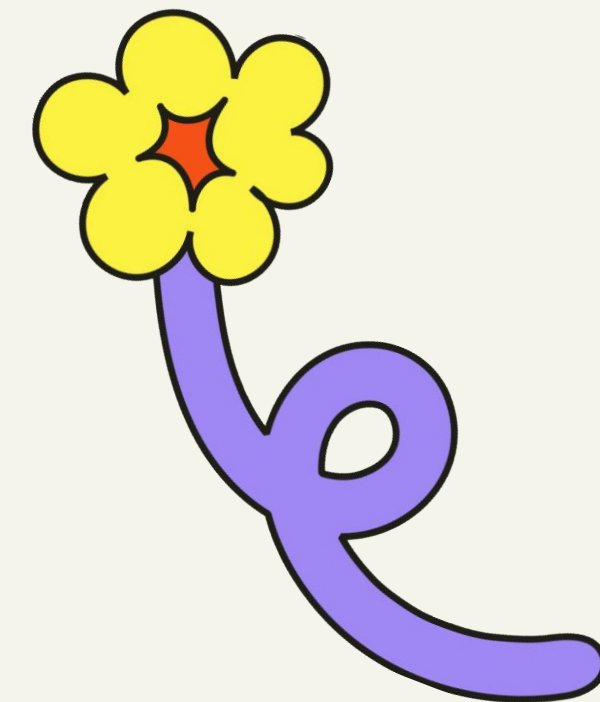
Vadības iesaiste

Mērķis: vienota un koordinēta rīcība.

1. Nodrošini bērna un citu personu drošību, reaģējot mierīgi un konsekventi.
2. Informē vadītāju.
3. Vadītājs iesaista atbalsta komandu.
4. Izveido atbalsta plānu, tajā ietverot atbalsta pasākumus, sadarbību ar vecākiem un atbildīgos.
5. Iesaisti vecākus – viņi piedalās atbalsta plāna īstenošanā.

3. LĪMENIS – papildu speciālistu un institūciju iesaiste

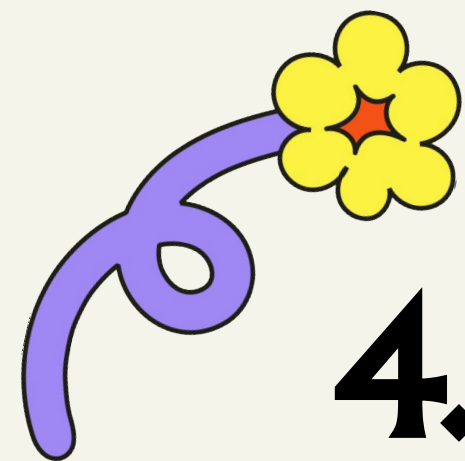
Emīla agresīvā uzvedība turpina atkārtoties, neraugoties uz izstrādāto atbalsta plānu un pirmsskolas īstenotajiem pasākumiem. Viņš regulāri sit vienaudžus, traucē nodarbības un grūtību brīžos nespēj regulēt savas emocijas. Uzvedība būtiski ietekmē gan paša Emīla, gan pārējo bērnu ikdienu grupā.

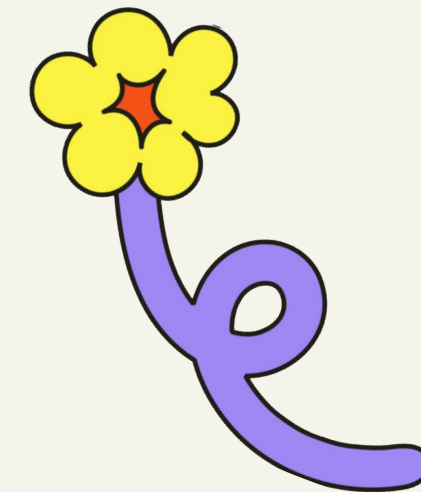
Papildu speciālistu un institūciju iesaiste

Mērķis: nodrošināt bērnam specializētu palīdzību un novērst agresīvas uzvedības eskalāciju.

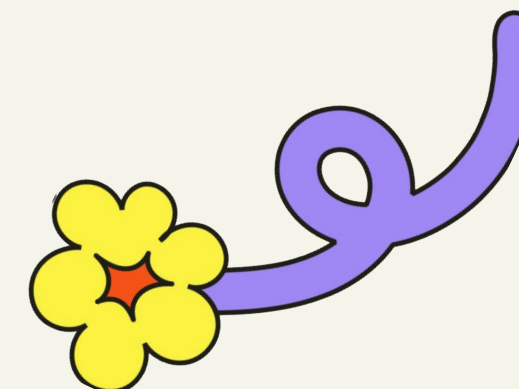
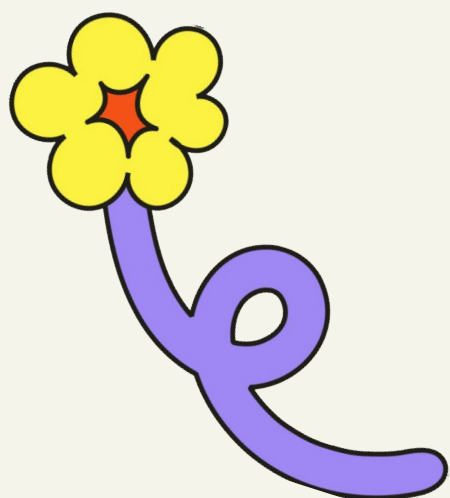
1. Sasauk paplašinātu sanāksmi, kurā izvērtē situāciju. Vadītājs + atbalsta personāls + vecāki.
2. Pēc izvērtējuma var sasaukt sanāksmi ar izglītības pārvaldi, sociālo dienestu, bāriņtiesu u.c.
3. Izvērtē papildu atbalsta vajadzību, tostarp nepieciešamību vērsties pedagoģiski medicīniskajā komisijā.
4. Pieņemtos lēmumus dokumentē.

4. LĪMENIS – Kritiska vai ārkārtas situācija

Emīla uzvedība strauji eskalējas, dusmu epizodes laikā viņš sit un kož citiem bērniem, met priekšmetus un sāk sist galvu pret sienu. Pedagogam neizdodas viņu nomierināt, un pastāv tiešs apdraudējums gan Emīlam, gan apkārtējiem bērniem.

Papildu speciālistu un institūciju iesaiste

Mērķis: nodrošināt drošību un novērst situācijas atkārtošanos.

1. Nekavējoties novērs apdraudējumu un informē vadītāju.
2. Vadītājs informē vecākus un, ja nepieciešams, piesaista neatliekamo medicīnisko palīdzību.
3. Ja nepieciešams, piesaista sociālo dienestu, bāriņtiesu, sasauc pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupu.
4. Dokumentē incidentu, analizē situāciju un izstrādā turpmāko rīcības un atbalsta plānu.
5. Nodrošina emocionālu atbalstu bērnam un veic preventīvu darbu ar iesaistītajiem bērniem un vecākiem.

**Bērna uzvedība var būt ne tikai
grūtība, kas jārisina, bet arī signāls, ka
bērns, iespējams, ir piedzīvojis
vardarbību.**

Pazīmes, kas var liecināt par iespējamu vardarbību

- Pēkšņas vai izteiktas uzvedības un garastāvokļa izmaiņas;
- Trauksme, bailes, noslēgšanās;
- Agresīva uzvedība vai, tieši pretēji, pārmērīga pakļaušanās;
- Bailes no pieaugušajiem, konkrēta pieaugušā vai fiziska kontakta;
- Neizskaidrojamas traumas – zilumi, skrāpējumi u. c.;
- Vecumam neatbilstošas seksuāla rakstura zināšanas vai uzvedība;
- Atkārtotas fiziskas sūdzības vai attīstības regress (piemēram, iepriekš apgūtu prasmju zaudēšana);
- Regulārs izsalkums, nogurums, slikta higiēna vai nepiemērots apģērbs.

Viena pazīme pati par sevi neliecina par vardarbību — uzmanība jāpievērš pazīmju kopumam, to atkārtošanās biežumam un izmaiņām bērna uzvedībā.

Aizdomas par vardarbību?

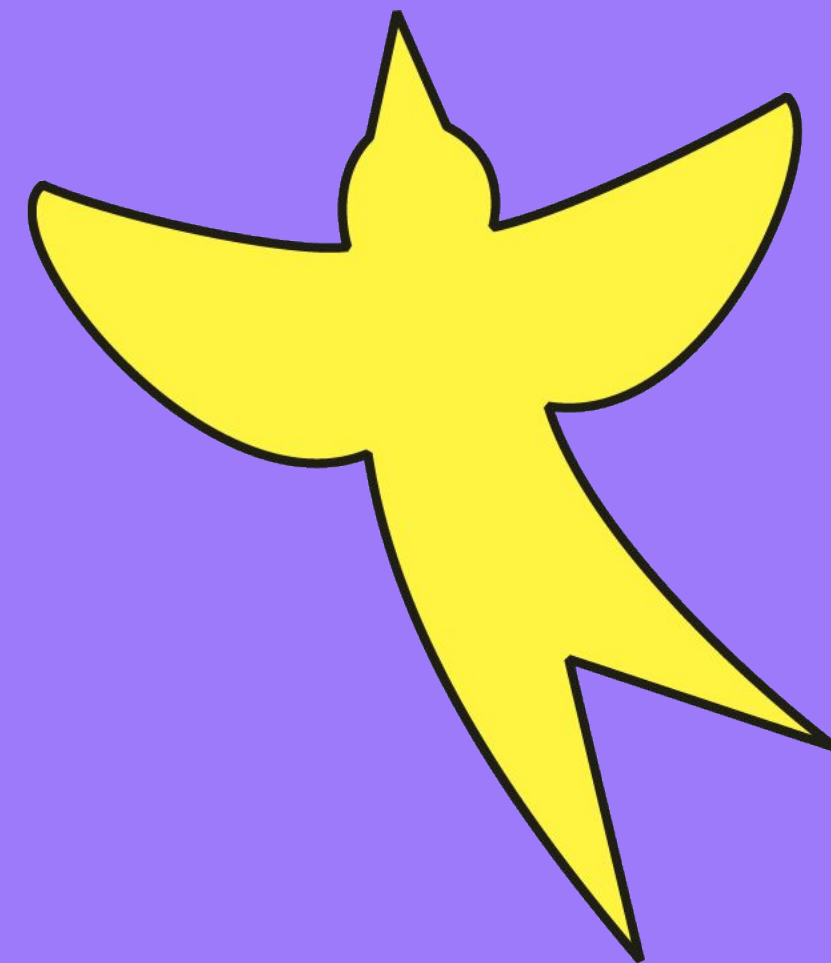
- Nekonfrontē iespējamo pāridarītāju;
- Neveic “izmeklēšanu” pats;
- Neuzdod uzvedinošus jautājumus;
- Uzklausi mierīgi;
- Pasaki: “Tu izdarīji pareizi, ka pateici”;
- Nekavējoties informē vadītāju;
- Sagatavo rakstisku ziņojumu.

Ko nedrīkst darīt?

- Fiziski sodīt vai ierobežot bērnu sodīšanas nolūkā;
- Pazemot, kaunināt vai izolēt;
- Ignorēt vardarbības pazīmes, slēpt incidentus no vadības.

Komunikācija ar vecāku

Runājot ar vecākiem:

- sāc ar bērna stiprajām pusēm;
- apraksti konkrētus novērojumus;
- izvairies no vispārinājumiem (“vienmēr”, “nekad”);
- piedāvā risinājumus, ne tikai problēmu.

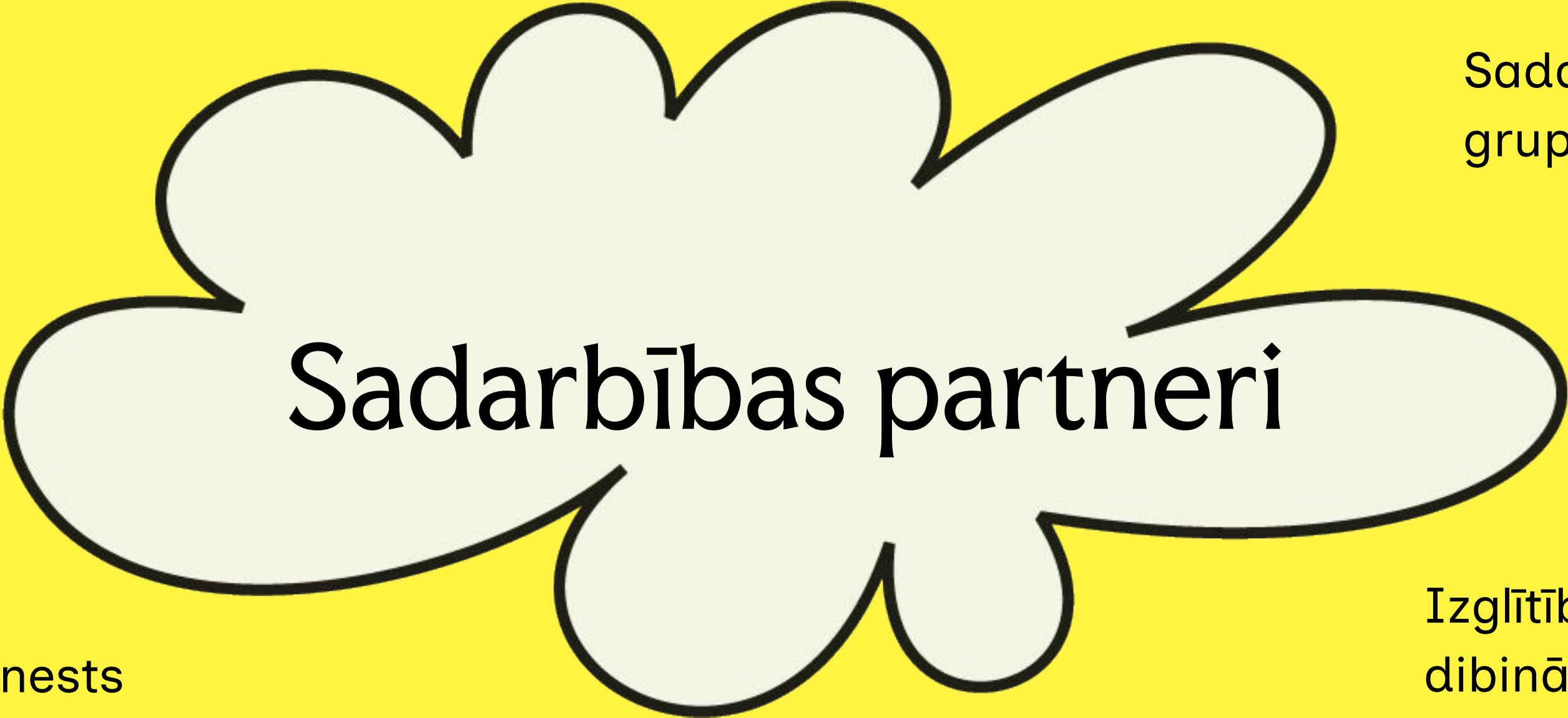
Ja vecāki reaģē emocionāli:

1. saglabā profesionālu toni;
2. piedāvā atkārtotu tikšanos;
3. iesaisti vadību.

Vecāku līdzdalība

Vecāki nav tikai jāinformē par grūtībām – viņi ir tuvākie sadarbības partneri.

Sadarbības partneri

Bāriņtiesa

Vecāki

Veselības
aprūpes
speciālisti

Sadarbības
grupa

Sociālais dienests

Izglītības iestādes
dibinātājs

Bērnu
aizsardzības
centrs

Policija

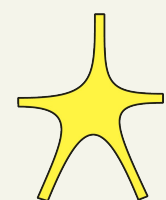

Sarežģītās situācijās būtiska ir sadarbība starp pirmsskolu, tās dibinātāju un citām institūcijām, vienojoties par turpmāko rīcību, atbildību un nepieciešamo atbalstu bērnam un ģimenei.

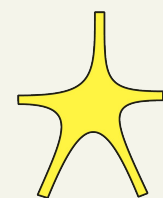
Sadarbības partneris	Kad iesaistīt?	Piemērs
Izglītības pārvalde / dibinātājs	Situācijas risināšanai nepieciešams atbalsts, kas pārsniedz pašas pirmsskolas iespējas.	Bērna agresīvā uzvedība atkārtojas, pirmsskola ir izstrādājusi atbalsta plānu, bet iestādei trūkst atbalsta personāla vai nepieciešama palīdzība plāna pārskatīšanā.
Sociālais dienests	Ģimenei nepieciešams sociāls vai psihosociāls atbalsts un pakalpojumi	Vecāks viens audzina vairākus bērnus, ģimenei ir finansiālas un sadzīves grūtības, vecākam ir grūti nodrošināt bērnam stabilu ikdienas režīmu un nepieciešams atbalsts.
Bāriņtiesa	Pastāv bažas par bērna tiesību un interešu nodrošināšanu vai aizgādības īstenošanu	Ilgstoši ir bažas, ka bērnam ģimenē netiek nodrošināta atbilstoša aprūpe un drošība, bet vecāki nesadarbojas, neiesaistās situācijas risināšanā.

Sadarbības partneris	Kad iesaistīt?	Piemērs
Policija	Ir tūlītējs apdraudējums vai informācija par iespējamu noziedzīgu nodarījumu	Bērns stāsta par fizisku vardarbību ģimenē un ir pamats uzskatīt, ka, atgriežoties mājās, viņa drošība var būt apdraudēta.
Veselības aprūpes speciālisti	Nepieciešama bērna veselības, attīstības vai psihiskās veselības izvērtēšana	Bērnam ilgstoši ir izteiktas pašregulācijas grūtības, impulsivitāte un agresīvas uzvedības epizodes, kas nemazinās, īstenojot pirmsskolā pieejamos atbalsta pasākumus.

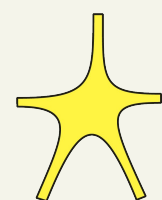
Atceries!

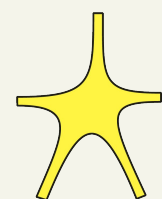
Ja šaubies – konsultējies.

Ja ir risks – ziņo.

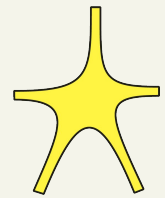
Ja situācija atkārtojas – dokumentē un informē atbildīgās personas.

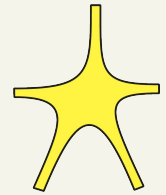
Bērna drošība – svarīgāka par reputācijas aizsardzību!

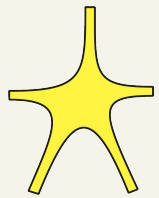
Mājasdarbs!

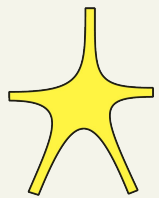
Kas man palīdz atgūt mieru?

Kas man palīdz, kad jūtu, ka emocijas kāpj?

Kas palīdz bērniem atgūt mieru?

Ko mēs varam iemācīt bērnam, lai palīdzētu regulēt spēcīgas emocijas?

Paldies!

Uzticības tālrunis
bērniem un pusaudžiem

